

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Sodna poravnava, s katero se zaupnikom prepusti tehnična izvršitev sicer določene meje, ni pogodba v zmislu Š-ov 1391 o. d. z. in 577 c. pr. r. — K osnovi lastninske tožbe glede na napačno izvršitev takšne poravnave.

(Razsodba vrhovnega sodišča od 24. februarja 1909 Rv VI 67/9-1, ki je predrugačila enaki razsodbi okr. sodišča v Ribnici od 5. oktobra 1908, C 149/8-5 in okrožnega sodišča v Rudolfovem od 29. decembra 1908, Bc I 129/8-3.)

A je tožil *B*-a za odškodnino 20 K, češ, da mu je na njegovi gozdni parceli *x* posekal smreko *s*. Stranki sta sklenili brez krajevnega ogleda sodno poravnavo dne 11. septembra 1907: Stranki pripoznati, da med njunima parcelama *x* (tožnikova) in *y* (toženčeva) tvori mejo ravna črta *c* in *d* obrisa. Na točki *c* je kup kamenja, v točki *d* pa zabelena tožnikova bukev, poleg katere je suh kamenit zid. Med bukvo in zidom je toliko prostora, da se prerine človek skozi; prav v sredi je mejna črta. To mejo hočeta napraviti v treh mesecih, privzeti k temu vsak svojega zaupnika in sicer tožnik soseda *E*, toženec pa vaščana *F*. Ta dva izvolita še tretjega zaupnika. Po teh možeh določeno mejo se zavežeta stranki spoštovati pod izvršbo. Ako pade smreka tožniku, jo toženec plača s 16 K v 14. dneh pod izvršbo. Vse pravdne stroške, tudi o določitvi mej, trpita stranki vsaka na polovico.

Zaupniki strank so potem napravili mejo, toda vsled nenavzočnosti strank niso v stalno točko določili bukve *d*, temuč bukev *d*₂. Sedanji tožnik trdi, da je vsled tega napravljena meja zašla v njegovo parcelo, in predlaga, naj se razsodi: ugotovi se, da tvori mejo med tožnikovo parcelo *x* ter toženčevima parcelama *y* in *z* ravna črta od mejnika *c* čez sredino med bukvo *d* in zidom; svet *g-h-i* je tožnikova last, toženec je dolžan to pripoznati, se držati te meje ter povrniti tožniku pravdne stroške.

Prvi sodnik je ugodil tožbenemu zahtevku iz razlogov:

Iz krajevnega ogleda izhaja, da sta tožnik in toženec za določitev mejne črte med njunima parcelama v poravnavi vsled

prve tožbe imela v mislih le bukev d , kajti edino ob ti bukvi se nahaja zid, dočim ob bukvi d_2 ni nobenega zidu; med bukvo d in zidom je tudi en korak prostora, od bukve d_2 pa je zid oddaljen 13 m.

Toženec spričo natančnih določeb v poravnavi ni mogel biti v kaki zmoti; on je s tem, da je dal svojemu sinu napačno navodilo o bukvi, označeni v poravnavi, zakrivil, da se poravnava ni izvela pravilno in da se je meja začrtala tožniku v škodo. Te krivde ne spreminja dejstvo, da je tudi tožnikov sin, kateremu tožnik ni dal nobenih navodil, za mejno točko pokazal sam bukev d_2 .

Toženčev priziv je okrožno sodišče zavrnilo z razlogi:

Med strankama sklenjene poravnave ni imeti za pogodbo v zmislu §-a 1391 o. d. z., oziroma §-a 577 c. pr. r., kajti v njej sta se stranki načelno dogovorili o mejni črti ter izvolili može le v to, da jima že dogovorjeno mejno črto določijo na mestu samem. Izvoljenim možem se torej ni prepustila razsoja o sporni stvari, temeč samo izvršitev med strankama že dogovorjene stvarne poravnave. Ni torej govora o kakem razsodilu po razsodnikih.

Ni pa tudi pritrditi nazoru, da je zaradi navedene sodne poravnave same stvar za sodnika že rešena in razsojena. Po §-ih 240 odst. 3 in tudi 411 c. pr. r. velja ugovor pravomočno razsojene stvari le ob pravomočni sodbi, ne pa ob poravnavi.

O prizivnem razlogu nepravice ocene dokazov ni moči razpravljati brez nasprotnikovega dovoljenja, ker se je ta razlog uveljavljal šele na prizivni razpravi. Ni dvomiti, da je tožnik poslal svojega sina kakor svojega namestnika k napravi mejne črte, kakor je tudi toženec poslal svojega sina mesto sebe. To dejstvo pa nima vpliva na pravilnost napravljenе meje. Delo izvoljenih mož bi ostalo ravno tako brezuspešno, ako bi bila tožnik in toženec sama navzoča ob določevanju mejne črte, ker bi bil tožnik trdil, da se je v poravnavi določila bukev d_2 , toženec pa, da bukev d za točko, od katere je določiti mejo.

Tudi prizivni razlog pomanjkljivega postopanja ni utemeljen. Prvi sodnik je namreč sklepal iz poravnave same in po prostem tolmačenju njene vsebine, da sta stranki imeli v mislih smreko v točki d . Ko je sodnik to točko ugotovil za pogojeno mejno točko, mu je bilo samo še potegniti ravno črto do točke c . S tem

je točko lahko določil točno brez veščaka in je bil tako tudi sporni svet po obliki označen dovolj. Natančne dimenzije črt, ki omejujejo ta prostor, kakor tudi površino prostora si stranki lahko dasta določiti po zemljemercu kadarkoli. S sodno poravnavo je bila sicer rešena prejšnja pravda, toda posledica tega ni, da bi sodnik ne smel na podlagi nove tožbe in razprave izreči sodbe, ako nastanejo spori o tolmačenju poravnave, kakor so v tem primeru. Prvi sodnik je to nalogo rešil pravilno s tem, da je prosto presodil voljo, ki sta jo stranki imeli.

Vrhovno sodišče je ugodilo reviziji iz razlogov:

Revizija sicer ni utemeljena iz razlogov št. 1 in 2 §-a 503 c. pr. r., ker v dogovoru, da naj zaupniki potegnejo mejo, ni imeti pogodbe na razsodnike v zmislu §-ov 1391 o. d. z. in 577 c. pr. r., kajti izbranim zaupnikom se ni prepustila rešitev kake sporne stvari, temuč le tehnična izvršitev sklenjene poravnave, tako da ni moči govoriti niti o nepristojnosti navadnega sodnika niti o sporni stvari, ki so jo že rešili razsodniki, dalje ker nedostatka v postopanju ni, kajti okolnosti, ki jih revizija navaja potrebnimi, niso odločilne, kar je razvideti iz naslednjih navedeb.

Podan je namreč razlog napačne pravne presoje. Tožba temelji na tem, da sta se stranki v poravnavi od 11. septembra 1907 dogovorili tako, da tvori mejo ravna črta, vezoča točki *c* in *d*, ki jo naj ustanove zaupniki, katero mejo sta se zavezali spoštovati obe stranki, da so pa zaupniki mejo vsled napačnega pouka določili napačno, vsled česar tožnik zahteva, da se pripozna meja, kakršno trdi on.

Dasi je sodnik na podlagi podatkov krajevnega ogleda ustanovil, da so tožnikove trditve o stalnih točkah, po katerih ima meja iti, prave, pa vendar iz gorenjih dejstev ni izvajati tožbenega zahtevka na ugotovitev mejne črte, kakor jo tožnik trdi, in na pripoznanje lastnine na tako označenem ozemlju. Prezreti ni poravnave od 11. septembra 1907, po kateri so imeli zaupniki določiti mejno črto. Ta poravnava je ustanovila način, kako je določiti mejo, in samo poravnava bi mogla biti temelj kaki sodbi proti tožencu. Zahtevka tožbe, kakor je stavljen, pa ni moči osnovati iz dejstvenih navedeb tožbe, za katero pa ni pogojev. Stavljeni zahtevak je bilo torej zavrniti in razsodbi nižjih sodišč predrugati.

Dr. V.

b) Odpoved jamčevanju (§ 929 o. drž. zak.) ob sebi ni tudi odpoved odškodovanju zavljo prikratbe čez polovico (§ 934 o. drž. zak.).

Tožnik, izvošček *A* je od toženca *B* kupil konja za 240 K, katerega je potem doma spoznal, da je hlapavec (Kernbeisser); uveljavljal je jamčevanje in nadpolovično prikratbo ter zahteval, naj toženec pripozna, da sklenjena pogodba ni veljavna. Dopusščene priče so potrdile, da je tožnik ob sklepanju pogodbe toženca vprašal, če je konj nadušljiv, na kar je toženec odgovoril: »nadušljiv ni, za drugo pa nisem dober«; tožnik pa je pristavil, da ga za drugo ne vpraša, da že ve, kaj je. Toženec je takrat tudi trdil, da je konja kupil za 180 K in da hoče imeti pri njem 60 K dobička. — Zvedenec je izrekel, da je prodani konj hlapavec, da ta bolezen ni ozdravna, da konj ni vreden niti 80 K ter da sploh ni za nič.

Okr. sodišče v Rudolfovem je z razsodbo od 29. julija 1908 C 168/8 ugodilo tožbenemu zahtevku z razlogi:

Po izpovedbah prič je dokazano, da toženec ni prevzel o prodanem konju nikakega jamstva, razen za nadušljivost; tožnik bi torej radi jamčevanja ne mogel razdirati kupne pogodbe. Ker pa konj po zvedenčevem mnenju ni vreden niti tretjine toliko, kolikor je dal tožnik zanj, sme le-ta uveljavljati nadpolovično prikratbo in radi tega razrušiti pogodbo (§ 934 obč. drž. zak.). V tem, da tožnik ni zahteval jamstva za vse napake, še ni uvideti, da bi se bil odpovedal pravici, razdreti pogodbo radi nadpolovične prikratbe, ker § 935 obč. drž. zak. zahteva, da se mora ti pravici odpovedati izrecno. To se v tem primeru ni zgodilo, ker sploh ni govora bilo o tem, da je konj morda manj vreden, kakor znaša polovica kupnine. Tega tožnik tudi ni mogel misliti, saj mu je toženec sam rekel, da je dal za konja 180 K. Tudi se ne more trditi, niti da je tožnik konja pogodil za to ceno, ker se mu je posebno priljubil, niti da je hotel skleniti deloma darilno pogodbo.

Tožbeni zahtevek je bil torej utemeljen v določilih §-a 934 in 935 obč. drž. zak.

Prizivno sodišče je toženčev priziv zavrnilo iz prvosodniških razlogov.

Isto je storilo vrhovno sodišče z rzsodbo od 3. decembra 1908, Rv VI 460/08 iz razlogov:

Revizija uveljavlja edini razlog nepravilne pravne presoje, češ, tožnikova izjava, »da že ve, kaj je«, vsebuje pripoznanje, da konja dobro pozna, da torej pozna njegovo vrednost in njegovo napako, ter je iz tega sklepati, da je tožnik hotel konja kupiti, naj velja kar hoče, in da je računil tudi z možnostjo, da konj radi napak sploh ni nič vreden.

Nazor revizije pa ni pravi.

Prizivno sodišče izreka, da ni dokazano, je li bila tožniku ob sklepanju pogodbe znana kasneje odkrita konjeva hiba (hlapavost), da torej ni smatrati za gotovo, da je tožnik vedel za pravo vrednost konja, pa vendar plačal neprimerno ceno.

V izreku, ki ga revizija poudarja, je pač moči uvideti odpoved jamčevanju v zmislu §-a 923 in nasl., ne pa tudi izjave, da je bila tožniku znana prava vrednost, ali da je vedel ali vedeti moral, da je hiba taka, ki vrednost konja lahko spravi pod polovico kupne cene. § 935 obč. drž. zak. pa hoče za odreko pravici, da se pogodba razveljavi, ali izrecne odpovedi ali pa znanje prave vrednosti, ki ni v nikakem pravem razmerju s ceno.

Ker iz navedene izjave ni sklepati ni to ni ono, je pa imeti pravno presojo stvari po prizivnem sodišču za pravilno in je revizijo bilo zavrniti.

Dr. V.

c) Ničnostni razlog po §-u 477 št. 2 c. pr. r.; ponovitev že sprejetih dokazov pred novim senatom po zmislu §-a 412 c. pr. r.; načelo neposrednosti.

(Plenarna odločba najvišj. sodišča z dne 3. decembra 1908 R I. 706/8)

V pravni stvari S. B. proti A. G. radi 1018 K 67 h je c. kr. najvišje sodišče rekurzu tožnikovemu proti sklepu višj. dež. sodišča na Dunaju, kakor prizivnega sodišča, ki je razveljavilo rzsodbo dež. sodišča dunajskega zaradi ničnosti, ugodilo, izpodbijani sklep razveljavilo ter prizivnemu sodišču zaukazalo, da je o prizivu nadalje po zakonu razpravljati.

Razlogi.

Rekurz je v pravici, ko navaja, da uporaba §-a 477 št. 2 c. pr. reda na le-ta slučaj ni po besedilu in zmislu zakona. Po le-tej določbi je podan ničnostni razlog, ako ni bilo razsojajoče sodišče sestavljeno po predpisu. Nanaša se torej ta določba na predpise, ki so izdani za sestavo sodišč. Ti predpisi so v zakonu o sodni organizaciji in sicer v §-u 2 (naštevaje oseb, ki so po zmislu drž. tem. zak. sodniki), v §-u 4 (usposobljenost za sodnika), v §-u 20 (sodniki lajiki), v §-u 25 in 30 (krajevna kompetenca sodnikova); — nadalje v sodnem pravilniku, čigar § 7 piše, da na okrožnih, deželnih in trgovskih sodiščih izvršujejo sodstvo o državljanskih pravnih stvareh senati, sestavljeni iz predsednika in devetih članov, potem § 19, da je moči sodnika v gotovih slučajih odkloniti, § 20, da so sodniki v naštetih slučajih, ko ne utegnejo biti popolnoma nepristranski, izključeni od sodstva; — končno v §-u 412 odst. 1. c. pr. r., ki določa, da smejo sodbo izreči samo tisti sodniki, ki so se udeležili ustne razprave, katera je v podstavo sodbi.

Le kadar je prekršen kakšen tak predpis, če bi namreč sodil sodnik, ki ni stvarno usposobljen, ki na kraju odločbe ni pristojen za odločbo, če je odklonjen ali po §-u 20 sod. prav. izključen ali če bi ne bil navzočen na vsej ustni razpravi, vsled katere je izšla razsodba, — potem bi bil podan gori navedeni ničnostni razlog.

V tem slučaju se je bil pričel pravni spor pred senatom, različnim od senata, ki je naposled razsodil. Prvi senat je bil zaslišal priče in potem razpravo preložil, da se provedejo nadaljni dokazi. Na novi sporni razpravi, katere se je udeleževal drug član senata, se je po zakonu celo razpravo nanovo izvršilo, kakor izhaja iz razpravnega zap. l. št. 29, ki pričinja z besedami: »Po §-u 412 c. pr. r. se razpravo ponovi«. Potem se je tožbo in odgovor na tožbo prednašalo, izdalo se je dokazni sklep, provedlo dokaze in končno sklenilo sodbo. Potemtakem je bilo razsojajoče sodišče — ker se je razprava, naj so se pri njej pravdni predpisi kršili ali ne, brez dvoma ustno vršila, ker so se je trije sodniki udeležili od začetka do konca — tudi s stališča §-a 412 odst. 1 c. pr. r. sestavljeno po predpisu. Pač je res, da le-to razsojajoče sodišče ni znova

osebno povabilo in zaslišalo tistih prič, katere so bile že na prejšnji sporni razpravi zaslišane, nego je njih izpovedbe s pomočjo prejšnjega razpravnega zapisnika reproduciralo, t. j. jih prečitalo. Očividno se je smatralo v to opravičeno po §-u 412 odst. 2 c. pr. r., ki velevala, da je, kadar se premeni kaj pri senatu, opraviti nanovo ustno razpravo pred premenjenim senatom, porablja tožbo, spisom pridejane dokaze in razpravni zapisnik.

Istina je, težko se da združiti z načelom neposrednosti postopanja nazor, da se porablja spisom pridejane dokaze že s tem, ko se prosto prečita zapisnik o sprejetih dokazih, in da ni treba več nanovo zaslišati že zaslišanih prič. Pač je zakon sam že napravil izjemo od tega načela. Zlasti § 328 c. pr. r. pripušča sprejem dokaza s pričami po odrejenem ali zaprošenem sodniku, in celo vprašanje zaradi stroškov odločilno vpliva na dopustnost tega ravnanja. Če se tudi izjeme od pravil ne smejo razširjati, vendar je iz njih samih razvidno, da to, če se krši načelo neposrednosti, samo o sebi ne daje dovolj povoda, da bi se celo postopanje izreklo za nično, kajti če bi bilo to načelo res tako nujno zvezano s pravnim obstojem postopanja, tedaj bi se smelo načelo prezreti samo tedaj, če bi res ne bilo možno prič pripraviti pred razsojajoče sodišče, nikakor pa ne bi smel veljati ozir na večje stroške dokazovanja. To izhaja sicer tudi čisto jasno iz §-a 476 c. pr. r. odst. 1 in 2. Gotovo pa drugi odstavek §-a 412 c. pr. r. nima pred očmi samo dokazov, sprejetih po odrejenem ali zaprošenem sodniku; kajti da je takšne dokaze treba prečitati, je brez dvoma in ni bilo treba biti posebej omenjeno. Na drugi strani ta zakonova odločba ravno tako ni hotela utesniti načela neposrednosti. Zmisel te odločbe more torej biti, da naj se dokazi, ki so v prejšnjem zapisniku ustanovičeni, toliko porabijo, da jih ni treba v istem obsegu kakor poprej vsprejeti, ker to, kar je bistveno in važno, je že iz omenjene pismene ustanovitve razvidno, in ker je torej možno, staviti vprašanja zgolj z ozirom na te bistvenosti. In če je poprejšnji zapisnik znabit pokazal, da gotove priče nič stvarnega ne vedo, jih bode premenjeni senat, če bi jih trdovratna stranka zopet ponužila, zamogel odkloniti, ne da bi jih moral neposredno zaslišati in tako znova konstatirati, da so brez pomena. Dokaze, spisom pridejane, bode torej treba porabljati s potrebnim ozirom

na načelo neposrednosti, toda različno, kakor zahteva stvarni položaj. Pregrešek zoper to napravi postopanje nično, ako v posebnem slučaju zabranjuje zanesljivo oceno dokazov in temeljito presojo stvari. Da se pa zamore sodba, ki se je vzlic temu izrekla, razveljaviti po zmislu § 496 št. 2 c. pr. r., mora stranka sama izrecno predlagati, da se naj ponovi sprejem dokazov. V tem slučaju se to ni zgodilo, in tožnica torej nima pravice, izpodbijati rabsodbe zaradi navedenega nedostatka. x.

d) Ravnopravnost slovenščine pri koroški odvetniški zbornici in uporaba §-a 30 odv. r.

Odvetniški kandidat dr. I. Ž. je vložil dne 4. septembra 1908 pri koroški odvetniški zbornici prošnjo, da naj mu potrdi prakso, in predložil izpričevalo svojega bivšega šefa drja. J. B., odvetnika v Celovcu. Prošnja je bila pisana v slovenskem jeziku in izpričevalo tudi. Odvetniška zbornica je pa to vlogo vrnila, sklicuje se na to, da je poslovni jezik koroške odvetniške zbornice nemški, in pozivaje, da naj se vloga, spisana v nemškem jeziku s poverjenim prevodom slovenskega izpričevala vnovič predloži v rešitev.

Proti temu sklepu se je vložila pritožba na višje deželno sodišče v Gradcu in sicer zopet pisana v slovenskem jeziku pri odvetniški zbornici koroški. Ta jo je pa vrnila z motivacijo, da z ozirom na svoj nemški poslovni jezik drugojezičnih vlog sploh ne sprejema.

Višje deželno sodišče je s sklepom z dne 16. decembra 1908 prez. 14.981/13a-8 pritožbo vrnilo pritožitelju, češ, da je za stvarno rešitev nepristojno. V razlogih pravi doslovno:

»Vprašanje, je li proti odločbam odvetniških zbornic sploh dopustna kaka pritožba in kdo ima dopustno pritožbo rešiti, je zakon z dne 6. julija 1868 rešil le za nekatere določene slučaje (§-i 7, 16 in 30 l. c.) in sicer na ta način, da gre pritožba predvsem na odvetniško zbornico in od te na najvišje sodišče, deloma tako, da ima kakor druga inštanca razsojati višje deželno sodišče, kakor tretja pa najvišje sodišče.

Red sodnih stopenj torej ni enotno urejen in iz tega izhaja, da je višje deželno sodišče le takrat upravičeno soditi, kadar mu zakon izrecno odkazuje presojo kake odločbe odbora odvetniške zbornice. Glede izpodbijanega sklepa pa tega ni moči reči. V zmislu §-a 30 al. 3 l. c. imajo udeleženci pravico do pritožbe na višje deželno sodišče, če se jim je odrekla potrditev odvetniške prakse, torej v slučaju odločbe v stvari sami, kadar se je odvetniškemu kandidatu odrekla potrditev prakse pri kakem odvetniku v okolišu odvetniške zbornice iz kakih določnih, stvar samo zadevajočih razlogov.

Take odločbe pa v tem slučaju ni. Odbor odvetniške zbornice za Koroško ni zavrnil s svojo odločbo z dne 4. novembra 1908 prošnje pritožiteljeve. On ni v stvari sami odločil, temveč vrnil tozadevno prošnjo le v ta namen, da se popravi pomankljivost v obliki.

O tem ni bilo razpravljati, ali je po odvetniškem redu proti taki vrnitvi prošnje dopusten kak pravni lek, ali ne. To pa je gotovo, da o eventualnem dopustnem pravnem leku višje deželno sodišče ni pristojno razsojati, ker gre v tem slučaju edinole za uporabljanje opravičnega reda odborovega, na kojega pa višje deželno sodišče v zmislu zakona nima nikakega vpliva. Pritožbo je torej pritožitelju vrniti, ne da bi se o stvari sami razsodilo.

Dasiravno je bila pritožba na višje deželno sodišče v Gradcu pisana v slovenskem jeziku, jo je to sodišče rešilo edinole v nemščini. Zaradi tega se je vložila pritožba na najvišje sodišče iz dveh razlogov: 1. ker se prvi pritožbi ni ugodilo, 2.) ker se je slovenska pritožba rešila v nemškem jeziku.

Najvišje sodišče pa je s svojo odločbo z dne 5. januarja 1909 K VI. 395/8 pritožbo v obeh slučajih, češ, da je neutemeljena, zavrnilo, sklicujé se na razloge višjega deželnega sodišča, glasom kojih sodiščem ne pristojá nadzorovanje nad tem, kako uporabljajo odvetniške zbornice svoj opravični red.

Kolikor se je pa v pritožbi zahteval ukaz na višje deželno sodišče, da izda rešitev slovenske pritožbe v slovenskem jeziku, pravi najvišje sodišče, da to tudi ni stvar judikature, vsled česar nima pravice kaj odrediti o stvari sami.

Dr. I. Ž.

Kazensko pravo.

Kakšen mora biti popravek po §-u 19 tisk. zak.?

C. kr. najvišje kasacijsko sodišče je dne 1. decembra 1908 vsled ničnostne pritožbe c. kr. generalne prokurature v obrambo zakona proti sodbi okrajnega sodišča v Mariboru od 11. maja 1907 U VII 487/3 in sodbi okrožnega vzklicnega sodišča v Mariboru od 19. junija 1907 Bl 153/7-3 po dovršeni ustni razpravi za pravo spoznalo, da se je kršil zakon v obeh imenovanih sodbah, vsled katerih je bil obtoženec Ferdinand L. oproščen glede prestopka po §-u 21 tisk. zak. v zmislu §-a 259 št. 3 k pr. r.

Razlogi.

V št. 16. v Mariboru izhajajoče tiskovine »Slovenski Gospodar« od 5. aprila 1907 je bil natisnjen pod rubriko »Celjski okraj« dopis iz Gotovelj pri Žalcu, ki govori o Roblekovi kandidaturi v državni zbor in ki se je končal z besedami: »In če bo Petriček še celo vrsto neresničnih dopisov poslal v »Narod« o žalskem kaplanu, bo dosegel ravno nasprotno«.

Z ozirom na ta stavek je poslal Anton Petriček, nadučitelj v Žalcu, uredništvu »Slovenskega Gospodarja« popravek po § u 19 tisk. zak., ki se je glasil: »Ni res, kakor se trdi v številki 16. od 15. aprila 1907 v dopisu »Gotovlje pri Žalcu«, da sem jaz poslal celo vrsto neresničnih dopisov o žalskem kaplanu v »Narod«, ker jaz sploh nikdar nisem o žalskem kaplanu žaljive besedice pisal niti govoril«.

Odgovorni urednik Ferdinand L. ni sprejel tega popravka ter je radi tega Anton P. proti njemu vložil pri okrajnem sodišču v Mariboru dne 3. maja 1907 kazensko ovadbo po §-u 21 tisk. zak. Vsled te ovadbe se je vršila glavna obravnava dne 11. maja 1907, pri kateri se je obdolženec zagovarjal, da popravek ni bil sestavljen v zmislu določbe §-a 19 tisk. zak. Zagovarjal se je namreč, da se v dotičnem dopisu v »Slovenskem Gospodarju« ni trdilo, da bi bil tožnik razžaljivo o žalskem kaplanu govoril ali pisal.

Sodnik je s sodbo od 11. maja 1907 toženega urednika oprostil v zmislu §-a 259 št. 3 k. pr. r., češ da res v dotičnem dopisu, katerega se popravek tiče, ni bilo govora o tem, da bi

bil zasebni obtožitelj o žalskem kaplanu žaljive besede tudi govoril ali pisal, in je bil torej obdolženec upravičen odkloniti ta popravek.

Vzklic proti tej razsodbi je c. kr. okrožno vzklicno sodišče v Mariboru zavrnilo, tudi iz tega razloga, ker se v prvotnem dopisu ni bilo očitalo zasebnemu tožitelju, da je on razžaljive besede o žalskem kaplanu govoril ali pisal, da torej popravek ni samo popravljaj takih okolišnosti, ki so se zares trdile, marveč da obsega polemiko in da je torej urednik po pravici tak popravek odklonil.

Pravnemu nazoru obeh sodišč ni moči pritrditi.

Določba §-a 19 tisk. zak. namerava odpomoči potrebi hitre in varne obrambe časti in resnice proti laži in obrekovanju. Po tej določbi ima vsakdo pravico odgovoriti na objavljene dejanske trditve, ki se njega tičejo.

Dasi se mora popravek omejiti na okolišnosti, ki so bile objavljene v tiskovini, vendar ni da bi smel samo zanikati dotične trditve. Popravek naj ne zanika samo, marveč naj popravlja. Po načelu »audiatur et altera pars« se mora dejanski stan pojasniti in na dejanske trditve dejansko odgovoriti: dejanskim trditvam se smejo nasproti postaviti druge dejanske okolišnosti in se sme občinstvu na ta način dati neobhodno potrebna podlaga, da more soditi o resničnosti ali neresničnosti kake trditve. Tiskovni zakon sam misli na take nove trditve, ker velikosti popravka nikakor ne omejuje, marveč v drugem odstavku §-a 19 nasprotno celo določuje, da se morajo od posameznih oseb brezplačno sprejeti taki popravki, ki niso več ko dvakrat daljši, kakor dotični članek, proti kateremu so namenjeni, in da je v nasprotnem slučaju za večji obseg plačati navadno pristojbino.

Popravek, ki ga je poslal zasebni obtožitelj obtožencu, je popolnoma zadostoval tem zahtevam. Ako trdi, da on o žalskem kaplanu nikdar ni razžaljive besede niti govoril niti pisal, gotovo ni dotičnega dopisa presojal, razlagal in ocenjeval. Sploh to ni bila polemika proti uredniku, marveč on je izprva zanikal dotično trditev in potem le navedel okolišnosti, iz katerih se da sklepati neresničnost trditve, da bi bil on poslal celo vrsto neresničnih dopisov o žalskem kaplanu v »Narod«. Ako bi bil on samo

ponovil stavek, ki se njega tiče, in bi bil kratkomalo ta stavek zanikal, n. pr. v tej obliki: »Ni res, da sem jaz« bi si bil na ta način malo pomagal. Na ta način on neresnične trditve ne bi bil popravil. Ako namreč ne bi bil dotičnih dopisov v »Narod« že sam poslal, bi bil on lahko te dopise sestavil, prepisal, narekoval, njih vsebino i drugim pravil in na ta način povzročil njih objavo.

Ako je pa zasebni obtožitelj ravno radi tega, da ne bi kdor-sibodi mislil na kakršnokoli njegovo sodelovanje pri teh dopisih, naravnost trdil, da on o žalskem kaplanu nikdar ni nič razžaljivega pisal ali govoril, hotel je na ta način vsak sum, ki bi po tistem dopisu bil proti njegovi osebi morebiti nastal, odstraniti ter je na ta način res popravil dotični dopis, ne samo s tega stališča, da ni osebno dotičnih dopisov poslal, marveč vsestransko.

Ako zasebni obtožitelj trdi, da ni ničesar razžaljivega pisal ali govoril, čeravno se ni trdilo, da so bili dopisi v »Narodu« razžaljivi, to prav nič stvari ne spremeni. Neresnični dopisi so navadno razžaljivi in v bistvu je neresnica vedno razžaljiva. Za neresnične časniške vesti o drugih osebah se navadno smatrajo te, ki trdijo njih graje vredno življenje ali sploh nečastno in nedostojno vedenje, neresnične časniške vesti so torej vedno za dotično osebo neposredno razžaljive.

Sicer pa ne smejo biti odločilne posamezne besede v popravku, marveč njegovo bistvo in glavna misel. Kakor zahteva uredništvo, da se naj njegovim člankom veruje, tako ima tudi čitajoče občinstvo pravico, da zve resnico. Ta se mu nikakor ne sme zatemniti ali celo zabraniti. Reklo bi se dlako cepiti, ako bi se morala oseba, ki popravlja, tako krčevito ravnati samo po besedah, katere je rabil dotični prvotni dopis.

Potemtakem je smatrati popravek za popolnoma umesten in se je po krivici odklonil. Radi tega je pa tudi bilo razsoditi, da se je po obeh navedenih sodbah kršil zakon.

Dr. Juro Hrašovec.

